

Baltalimanı
Sahilsarayı -
İstanbul

Sahilsarayın geniş bahçesinde havuz, deniz hamamları ve köşkler bulunmaktadır. Eskiden Baltalimanı çayırına kadar uzanan saraya ait büyük bir meyve bahçesi de vardı.

Hareketli bir kütleye sahip olan Baltalimanı Sahilsarayının bu mekânları bir avlu çevresinde çözümlenmiştir. Deniz cephesinde dışarı taşan iki masif yan kütleye sahiptir. Birinci katta yan cepheler iki dizi sütunla kademeli olarak dışarı taşırılmıştır. Ana girişler bu yöndedir. Deniz tarafında olan orta sofaya, avluya bitişik (U) biçiminde iki merdivenle çıkılmaktadır. Dikdörtgen ve kare bölümlü bezemeli tavanı, mermer kaplaması, yan cepheler yönünde renkli mermerden yapılmış ocakları ve geniş aynaları küçük parçalardan oluşan parkeleleriyle orta sofanın mekân olarak etkiyici bir görünümü vardır. Avluyu zemin ve birinci katta üç yönde koridor çevirmektedir. Koridor kemerleri alçı sarıktılarla bezenmiştir. Koridor üzerinde odalar, meşk odası, hamam, tuvalet ve mutfak dizilmektedir. Oda tavanları geometrik düzende bezenmiştir. Her oda da birer ocak bulunmaktadır. Orta sofaya açılan yan odalarda çıkmalar ana mekândan sütunlarla oluşturulmuş birer niş biçiminde çözümlenmiştir.

Caddeye bakan cephe birinci katta simetri aksı üzerinde dışarı çıkma yapmakta, çıkma (S) biçiminde dört iri konsolla taşınmaktadır. Zemin kat derzli duvar dokusuyla belirtilmiş ve yarım yuvarlak pencere dizileriyle bol ışık alacak biçimde düzenlenmiştir. Pencerelerde iç içe geçen çemberlerle oluşan demir parmaklıklar vardır. Birinci kat köşelere kare kesitli gömme yarım sütunlar yerleştirilmiş, cephede dikdörtgen yarım yuvarlak pencere açıklıklarıyla çeşitlilik sağlanmıştır.

Sarayın çevre duvarı üzerinde yer alan çeşme, 1955 yılında hastahanenin baş-

hekim Dr. Baha Oskay tarafından tamir ettirilerek ihya edilmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Pars Tuğlacı, *Osmanlı Mimarlığında Batılılaşma Dönemi ve Balyan Ailesi*, İstanbul 1981, s. 260-261; Haluk Şehsuvaroğlu, "Baltalimanı Sarayı", *TTOK Belleteni*, sy. 129 (1952), s. 8; R. Ekrem Koçu, "Baltalimanı Sahilsarayı", *İst.A*, IV, 2082-2084.

AYLA ÖDEKAN

BALTAOĞLU SÜLEYMAN BEY

Osmanlı kaptan-ı deryası,
Fâtihten Sultan Mehmed'in
İstanbul Kuşatması (1453) sırasında
yenilgiyle sonuçlanan
deniz savaşının kumandanı.

Bir Bulgar "arhont"unun (bey) oğludur. II. Murad devrinde devşirme olarak saraya alındı ve orada yetişti. Daha sonra kapıcıbaşılığa yükseldi; önemli devlet hizmetlerinde bulundu ve çeşitli siyasi mücadelelerde faal rol oynadı. Haçlı orduları karşısında gevşek tutumuyla mağlûbiyete sebep olan uç beyi Turahan Bey'i Vezîriâzam Halil Paşa'nın emriyle tutuklayarak Tokat'a hapse gönderdi (1443). Segedin Antlaşması'nın ön hazırlıklarının yapıldığı Edirne müzakerelerinin kararlarını Macar Kralı Ladislas'a bildirmek üzere elçi olarak görevlendirildi (1444). Antlaşmanın gerçekleşmesi için Ladislas nezdinde önemli teşebbüslerde bulundu. Karşı tarafa antlaşmayı imzalattı ve Osmanlı idaresindeki Sırp kalelerini tahliye ederek Sırlara teslim etti.

Çeşitli kademelerdeki görevlerinde gösterdiği başarıları dolayısıyla II. Murad'ın sevgi ve itimadını kazanan Baltaoğlu Süleyman Bey daha sonra sancak beyliğine yükseldi. Fâtihten devrinde Hamid-ili beyi olarak Karaman kuvvetleriyle mücadele etti. 1449'da Osmanlı donanmasının başında Midilli adasına akın düzenledi ve Kalonya kasabasını zaptetti. 1451'de Gelibolu sancak beyi olarak

kaptan-ı deryâ oldu. 1453 baharında 400 civarında savaş ve nakliye gemisinden oluşan donanmasıyla kuşatmaya katılmak üzere İstanbul önlerine geldi. Donanma için merkez üs kabul ettiği ve bugün kendi adıyla anılan Baltalimanı'na yerleşti. 18 Nisan'da başta Büyükkada olmak üzere bütün adaları fethetti. Fakat 20 Nisan'da Bizans'a yardım için gelen üç Ceneviz ve bir Bizans gemisinin Haliç'e girmesini önleyemedi. Bu dört büyük gemi ile Yedikule açıklarında giriştiği mücadele başarısızlıkla sonuçlandı. Hatta savaşı karadan seyreden Fâtihten, bu gemilerin durdurulmaması karşısında kızgınlıkla atını denize sürmüş ve ardından Baltaoğlu'nu şiddetle azarlayıp idamını emretmişse de devlet ileri gelenlerinin araya girmesiyle bu karardan vazgeçmiştir. Savaş sırasında bir gözünü kaybeden Baltaoğlu Süleyman Bey kaptan-ı deryâlıktan azledildikten sonra kara ordusunda görev yapmış ve daha pek çok savaşa katılmıştır. Ölüm tarihi hakkında kaynaklarda herhangi bir bilgi yoktur.

Kâtib Çelebi, onun ilk kaptan-ı deryâ olduğunu ve İstanbul Kuşatması sırasında gemilerin karadan yürütülerek Haliç'e indirilmesinde hizmet ettiğini yazmaktaysa da bu iddia doğru değildir.

Fâtihten devrine ait tahrir kayıtlarında (İnalçık, s. 26) Tırhala sancağının Agrafa vilâyetinde Baltaoğlu adlı bir köyün mevdiyetine rastlandığı gibi kendisine ait tarihî bir kilise da günümüze kadar gelmiş bulunmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

N. Barbaro, *Kostantiniyye Muhâsarası Ruznâmesi* (trc. Şemseddin Talip Diler), İstanbul 1976, s. 36-40; Dukas, *Bizans Tarihi* (trc. VI. Mirmiroğlu), İstanbul 1956, s. 164-166; Tursun Bey, *Târîh-i Ebû'l-Feth* (nşr. A. Mertol Tulum), İstanbul 1977, s. 53; *Gazavât-ı Sultân Murâd b. Mehmed Hân* (nşr. Halil İnalçık — Mevlûd Oğuz), Ankara 1978, s. 31, 33, 35; Râmizpaşazâde Mehmed İzzet, *Harîta-i Kapûdânân-ı Deryâ*, İstanbul 1285; Mehmed Şükri, *Esfâr-ı Bahriyye-i Osmâniyye*, İstanbul 1306, s. 265-268; Kâtib Çelebi, *Tuhfetü'l-kibâr*, s. 12, 138; VI. Mirmiroğlu, *Fâtihten Donanması ve Deniz Savaşları*, İstanbul 1946, s. 20, 28, 30-35, 99; Selâhattin Tansel, *Osmanlı Kaynaklarına Göre Fâtihten Sultan Mehmed'in Siyasî ve Askerî Faaliyeti*, İstanbul 1985, s. 50, 67-72; Agoston Gâbor, "Az 1444. Évi Török-Magyar Követjárás", *Különlenyomat a Történelmi Szemle 1986/2*, Számából 1986, s. 272-276; Halil İnalçık, *Fâtihten Üzerinde Tetkikler ve Vesikalar I*, Ankara 1987, s. 25-28, 40-41, 58, 169; Semavi Eyice, "Balta-oğlu Süleyman Bey'in Kılıcı", *TD*, sy. 25 (1971), s. 163-178; Şehabettin Tekindağ, "İstanbul Kuşatmasında İki Önemli Olay", a.e., sy. 33 (1982), s. 1-2.

İDRİS BOSTAN